

IN MEMORIAM

In Memoriam, Ramon Maria Masalles i Saumell (25 de març de 1948, Blancafort, Tarragona – 9 d'octubre de 2023, Barcelona)

Josep M. Ninot*

* Grup de Geobotànica i Cartografia de la Vegetació. Institut de Recerca de la Biodiversitat (IRBio) i Dpt. de Biologia Evolutiva, Ecologia i Ciències Ambientals, Universitat de Barcelona, Avda. Diagonal, 643. 08028 Barcelona.. A/e: jninot@ub.edu

Rebut: 03.12.2023. Acceptat: 08.12.2023. Publicat: 30.12.2023

El passat 9 d'octubre ens va deixar qui durant molts anys va ser professor, company i amic meu, en Ramon Maria Masalles. Més enllà de la tristesa, repensar i escriure aquesta nota em duu a valorar el seu caràcter notable, positiu i afable.

El Ramon Masalles va néixer el 25 de març de 1948 a Blancafort, un petit poble enclavat dins del ric tapís del paisatge agrícola mediterrani de la Conca de Barberà. Procedent d'una família senzilla de pagesos, va passar la seva infantesa envoltat de camps de cereals i vinyes, de pinedes i matollars mediterranis, i immers en les activitats culturals associades a aquests ambients.

Durant els seus primers estudis al seu poble i més tard durant els anys de secundària a la propera vila de Montblanc, va mostrar una forta aptitud acadèmica, destacant especialment en assignatures com la química i les ciències naturals. Paral-

lamente, es va implicar en activitats culturals locals, entre les quals aviat va destacar l'exploració de la natura i la seva difusió.

L'any 1966 va abandonar la seva comarca natal per cursar els estudis de biologia a la Facultat de Ciències de la Universitat de Barcelona, on es va llicenciar l'any 1971. Ja al segon curs universitari, va decidir especialitzar-se en botànica, atret per la docència d'Oriol de Bolòs, reconegut professor de la facultat i director de l'Institut Botànic de Barcelona. Degueren influir-lo l'actitud d'observació sistemàtica de la natura i la capacitat de transmetre la botànica fent-la amable d'aquest professor.

Va cursar els seus estudis de doctorat sota la supervisió d'Oriol de Bolòs, que per aquells anys animava els seus doctorands a aprofundir en el coneixement de la flora i la vege-

Figura 1. En Ramon Masalles al delta de l'Ebre, amb la resta de professors i els alumnes de geobotànica. Uns quants d'aquests s'han dedicat professionalment a la botànica (1993).

tació vascular de les comarques centrals i meridionals de Catalunya, menys conegudes. Durant aquest temps, va fer una breu visita l'any 1974 al Centre d'Études Phytosociologiques et Ecologiques Louis Emberger de Montpellier, França. Seguia així ampliant la formació científica en aquell prestigiós centre, com havia fet abans en Josep Maria Camarasa i després en Josep Escarré. Allí es va interessar en l'anàlisi de la dinàmica de la vegetació en paisatges culturals, influenciat pel treball dels professors d'investigació Michel Godron i Gilbert Long. La seva tesi doctoral es va centrar en la Conca de Barberà, seu d'extensos paisatges agrícoles i també de notables unitats de muntanya a la vall del Gaià i les muntanyes de Prades. Aquesta tesi, amb el títol *Estudis sobre la flora i la dinàmica de la vegetació a la Conca de Barberà*, va ser defensada el desembre de 1979.

La seva carrera professional es va desenvolupar des de l'inici a la Facultat de Biologia de la Universitat de Barcelona. Va començar com a professor ajudant (l'any 1971), seguí com a professor adjunt interí (des de 1977), després com a professor titular (des de 1982) i finalment com a catedràtic (des de 1990). Va deixar l'activitat docent regular l'any 2010, quan va esdevenir professor emèrit, i es va jubilar l'any 2018.

Al llarg dels gairebé quaranta anys d'experiència docent, va impartir coneixements tant teòrics com pràctics en diverses matèries dins l'àmbit de la botànica. Sobretot va dedicar-se a les assignatures de botànica, de geobotànica, de plantes vasculares, i de biologia de poblacions, totes de la llicenciatura de Biologia. També va participar en els programes de postgrau de Biologia Vegetal, Biodiversitat i Agricultura Ecològica. Del 1998 al 2010, a més, va exercir com a professor convidat al Màster d'Arquitectura del Paisatge, impartint a la

Universitat Politècnica de Catalunya. Després de passar a la seva posició emèrita, va continuar la seva implicació activa en l'educació universitària. Això incloïa la docència de cursos per a la gent gran (l'anomenada Universitat de l'Experiència) i la participació en comissions de tutoratge i avaluació de postgrau de treballs formatius.

Al llarg de la seva extensa carrera docent, va mostrar constantment una notable habilitat per connectar amb els seus alumnes, fent amable la botànica, una matèria que la majoria dels estudiants troben com a mínim poc atractiva. Entre les diferents cohorts d'alumnes que va guiar, preval un sentiment de gratitud per un professor que va transformar l'experiència d'aprenentatge en un viatge agradable. El seu estil d'ensenyament es caracteritzava per la claredat, complementada quan calia amb anècdotes atractives, que facilitaven molt el procés d'aprenentatge. Són nombrosos els exalumnes que s'han dedicat professionalment a la botànica o a branques properes de la biologia (Fig. 1), i que atribueixen en més o menys mesura la seva vocació a la docència del Ramon Masalles.

Durant força anys va estar afiliat a diferents societats científiques i acadèmiques, entre les quals destaca la Institució Catalana d'Història Natural, de la qual feia proselitisme sovint entre els joves. També va ser membre de la Societat Catalana de Biologia, de la Reial Acadèmia de Ciències i Arts de Barcelona, de la *Sociedad Española de Malherbología*, de la *European Weed Research Society*, i de la *International Association of Vegetation Science*. En el si de la Institució Catalana d'Història Natural, ja el 1975 va presentar ponències relatives al patrimoni natural de l'entorn metropolità de Barcelona, i va participar en la redacció del llibre *Natura, ús o abús. Llibre blanc de la gestió de la natura als Països Catalans*, publicat el 1976. També va contribuir en les mo-

Figura 2. En Ramon Masalles a l'illa de Cefalònia, mostrejant la vegetació de la frigana, alhora propera i diferenciada de les brolles i timonedes catalanes (1987).

nografies sobre el delta de l'Ebre (1977) i els Aiguamolls de l'Empordà (1994). Va formar part del Consell Directiu de la Institució, com a vicesecretari (1974-1975) i com a vocal (1981-1982); i va participar en força activitats de comunicació i difusió de la natura. També va participar activament durant anys en el projecte de l'Atlas corològic de la flora vascular dels Països Catalans, de l'Institut d'Estudis Catalans.

La seva recerca científica va abastar el camp de la geobotànica en un sentit ampli, principalment centrada en àrees mediterrànies (Fig. 2). Va dirigir la realització de sis tesis doctorals, entre les quals tres van ser pioneres explorant la dinàmica i la biologia poblacional de males herbes agrícoles (les dels doctors F. Xavier Sans, Joan Pino i Lourdes Chamorro). Les altres tres tesis van aprofundir en la catalogació i anàlisi de la flora exòtica a Catalunya, en l'ecologia vegetal i la successió després de l'abandonament agrícola al Berguedà, i en estudis de flora i de vegetació de les terres del baix Ebre.

La resta de la seva activitat de recerca la va dedicar a estudis de flora i de vegetació en diverses àrees catalanes, a la cartografia de vegetació i hàbitats, i a fonamentar la gestió del patrimoni natural. Sobre flora i vegetació, destaca particularment la *Flora Manual dels Països Catalans*, una obra feta en col·laboració amb Oriol de Bolòs, Josep Vigo i Josep M. Ninot. Es tracta d'un compendi pretesament complet de la flora vascular dels Països Catalans, publicat per primera vegada l'any 1990 i posteriorment actualitzat fins a la tercera edició l'any 2005. A

més de servir com a valuosa guia de camp, és una obra de referència per analitzar la biodiversitat vegetal i una eina essencial per difondre aquest coneixement a persones no professionals. També va ser l'autor de la *Flora i vegetació de la Conca de Barberà* l'any 1983, i coautor de diferents monografies florístiques, com són les relatives al delta de l'Ebre, a les valls de Barravés i Castanesa, i a la serra del Cadí.

En l'àmbit de la cartografia de la vegetació, del 1983 al 2000 va col·laborar en diversos mapes a escala 1:50.000, tant referits a zones pirinenques com a zones de terra baixa. Mentrestant, amb l'adopció a Espanya de la Directiva Hàbitats com a base per a l'establiment de la Xarxa Natura 2000, es va implicar profundament en la cartografia d'hàbitats. Va coordinar els treballs cartogràfics de botànics de Catalunya i Aragó en el projecte de cartografia e inventariació de los tipos de Hàbitats de la Directiva 92/43/CEE en España del 1992 al 1995. Posteriorment, del 2000 al 2003 va participar en el projecte espanyol Atlas de los hábitats naturales y seminaturales de España, actuant com a coordinador per a Catalunya i liderant un equip d'una vintena d'investigadors. També va ser coautor d'alguns volums del *Manual dels hàbitats de Catalunya*, encarregat i publicat pel Departament de Medi Ambient i Habitatge de la Generalitat de Catalunya del 2005 al 2018.

El Ramon va demostrar un compromís constant amb la gestió del patrimoni natural durant la major part de la seva carrera professional. Com a exemples destacables, és especialment significatiu *El patrimonio natural de la comarca de Barcelona. Medidas necesarias para su protección y conservación. Los recursos renovables terrestres*, realitzat en col·laboració amb Josep Maria Camarasa i Ramon Folch, i publicat l'any 1979. També va treballar en diferents informes tècnics, que sovint inclouen cartografia de la vegetació.

En l'àmbit de la divulgació científica, és rellevant la coordinació i l'autoria del volum 6, *Plantas superiores*, de la «Història Natural dels Països Catalans» (1988). També va ser coautor del capítol de llibre *El paisatge vegetal de la Conca de Barberà* l'any 1987, amb la col·laboració de Josep Maria Mestres i Joan Pujadas. A més, va ser coautor del llibre *Guia botànica del jardí Ferran Soldevila de la Universitat de Barcelona* l'any 2023, juntament amb Cèsar Blanché; a la foto que encapçala l'escrit, el veiem en la seva faceta de professor i divulgador, a l'edifici històric de la Universitat de Barcelona (2016).

Al llarg de les activitats professionals descrites, va fomentar constantment un ambient càlid i respectuós, que afavoria treballar de manera plaent. «Menjar poc i pair bé», deia algun cop, en referència a fer les coses a poc a poc i amb consistència. Davant de canvis organitzatius o de l'àmbit docent, o de nous plantejaments científics, es mostrava prudent, quasi parsimoniós, i no adoptava canvis fins que els veia prou clars. En un entorn acadèmic, que sovint genera situacions de confrontació, sempre va promoure el consens, va mantenir opinions raonables i va mostrar empatia cap a tothom. El seu impacte en els que l'han envoltat ha estat profund; el trobarem a faltar.

Annex: Publicacions d'en Ramon Masalles

Llibres i capítols de llibre

- Aymerich, P., Cambra, J., Carreras, J., Carrillo, E., Curcó, A., Ferré, A., Font, X., Guardiola, M., Masalles, R.M., Mercadé, A., Ninot, J.M., Salvat, A., Vigo, J., Font, J., Gesti, J. & Vilar, L. 2014. *Cartografia dels hàbitats a Catalunya. Versió 2. Manual d'interpretació*. Dept. de Territori i Sostenibilitat, Generalitat de Catalunya. 360 p.
- Bolòs, O. & Masalles, R. M. 1983. *Full núm. 33 (Banyoles) del Mapa de vegetació de Catalunya a escala 1:50.000*. Amb una memòria explicativa de 130 p. Generalitat de Catalunya.
- Bolòs, O., Vigo, J., Masalles, R. M. & Ninot, J. M. 2005 (3^a ed.). *Flora Manual dels Països Catalans*. Pòrtic. Barcelona. 1310 p.
- Camarasa, J. M., Folch, R. & Masalles, R. M. 1979. *El patrimonio natural de la comarca de Barcelona. Medidas necesarias para su protección y conservación. Los recursos renovables terrestres* (Inclou un mapa de vegetació a escala 1:25000). Corporació Metropolitana de Barcelona. 269 p.
- Carreras, J., Carrillo, E., Ferré, A., Masalles, R. M., Mercadé, A., Pérez-Haase, A., Mercadal, G., Vilar, L., Aymerich, P., Guardiola, M. & Salvat, A. 2015. *Manual dels hàbitats de Catalunya, volum VI (4 Boscos. Edició revisada)*. Dept. de Territori i Sostenibilitat, Generalitat de Catalunya. 308 p.
- Carreras, J., Carrillo, E., Font, X., Masalles, R. M., Soriano, I., Vigo, J., Vilar, L. & Viñas, X. 1999. *Mapa de vegetació de Catalunya 1:50.000. Full 220 (39-10), La Jonquera i 221 (40-10) Port Bou*. Institut Cartogràfic de Catalunya. Barcelona.
- Carreras, J., Carrillo, E., Font, X., Ninot, J. M., Masalles, R. M., Mercadé, A., Vilar, L., Guardiola, M. & Salvat, A. 2016. *Manual dels hàbitats de Catalunya, volum V (3 Vegetació arbustiva i herbàcia, Prats i pastures. Edició revisada)*. Dept. de Territori i Sostenibilitat, Generalitat de Catalunya. 234 p.
- Carreras, J., Carrillo, E., Masalles, R. M., Ninot, J. M. & Vigo, J. 1991. A propos de la *Carte de la végétation des Pyrénées IV: Vallées de Barravès et de Castanesa*. P. 609-614. Quelques réflexions générales sur la cartographie de la végétation. *Monografias del Instituto Pirenaico de Ecología*. 5. Jaca. 210 p.
- Carreras, J., Carrillo, E., Masalles, R.M., Ninot, J.M. & Vigo, J. 2001. *Mapa de vegetació de Catalunya 1:50.000. Full 180 (32-9) Benasc*. Institut Cartogràfic de Catalunya. Barcelona.
- Carreras, J., Carrillo, E., Masalles, R.M., Ninot, J.M., Soriano, I. & Vigo, J. 1994. *Mapa de vegetació de Catalunya 1:50.000. Full 255 (36-11), La Pobla de Lillet*. Amb una memòria explicativa de 77 pp. Institut Cartogràfic de Catalunya. Barcelona.
- Carreras, J., Ferré, A., Vigo, J., Guardiola, M., Masalles, R. M., Ninot, J. M. & Salvat, A. 2017. *Manual dels hàbitats de Catalunya. Volum VIII (8 Terres agrícoles i àrees antròpiques, Edició revisada)*. Dept. de Territori i Sostenibilitat, Generalitat de Catalunya. 182 p.
- Carreras, J., Masalles, R. M., Soriano, I. & Vigo, J. 1997. *Mapa de vegetació de Catalunya 1:50.000. Full 217 (36-10) Puigcerdà*. Institut Cartogràfic de Catalunya. Barcelona.
- Carrillo, E., Ferré, A., Masalles, R. M., Ninot, J. M., Pérez-Haase, A., Font, J., Gesti, J., Vilar, L., Guardiola, M. & Salvat, A. 2015. *Manual dels hàbitats de Catalunya, volum VII (5 Molleres i aiguamolls, 6 Roques, tarteres, glaceres, coves. Edició revisada)*. Dept. Territori i Sostenibilitat, Generalitat de Catalunya. 224 p.
- Chamorro, L., Romero, A., Masalles, R. M. & Vigo, J. 2008. La biodiversitat d'espècies arvenses en conreus extensius de la Conca de Barberà. *Ires Jornades Territori, Desenvolupament i Sostenibilitat a la Conca de Barberà*, 85-95.
- Farràs, A. & Masalles, R. M. 1983. *Descripció de la vegetación*. P. 62-67. In: J. Porta (ed.) *Sinedares, Sistema de información edafológica de España. Manual para la descripción codificada de suelos en el campo*. Ministerio de Agricultura, Pesca y Alimentación. 137 p.
- Ferré, A. & Masalles, R. M. 2013. *Els ecosistemes forestals*. P. 160-161. In: D. Bueno (ed.), *Ecosistemes dels Països Catalans*. Enciclopèdia Catalana. Barcelona. 320 p.
- Girbal, J. & Masalles, R. M. 2014. *Petita guia botànica de l'Observatori Fabra*. Observatori Fabra i Reial Acadèmia de Ciències i Arts de Barcelona. 8 p.
- Masalles, R. M. & Mestres, J. M. 1988. *Clima i vegetació*. P. 103-107. In: F. Relea (ed.). *Recomanacions tècniques per a la restauració i condicionament dels espais afectats per activitats extractives*. Generalitat de Catalunya. 422 p.
- Masalles, R. M. & Mestres, J. M. 1988. *Estudi de la vegetació (Geobotànica)*. P. 163-184. In: F. Relea (ed.). *Recomanacions tècniques per a la restauració i condicionament dels espais afectats per activitats extractives*. Generalitat de Catalunya. 422 p.
- Masalles, R. M. & Mestres, J. M. 1989. *La vegetació de les comarques tarragonines*. P. 39-69. In: Mestres, J.M. & Català i Arall, M. (Pr.) & Aymemí, A. (Il·l.). *Aspectes d'Història Natural de les comarques tarragonines*. Eumo Editorial. Vic. 238 p.
- Masalles, R. M. & Pujadas, J. 1977. *Introducció al paisatge vegetal de la Conca de Barberà*. CHNCB, Montblanc. 23 p.
- Masalles, R. M. & Vigo, J. 1987. *La successió a les terres mediterrànies: sèries de vegetació*. P. 27-43. In: J. Terradas (ed.) *Ecosistemes terrestres: la resposta als incendis i a d'altres perturbacions*. Quaderns d'ecologia aplicada, 10. Diputació de Barcelona. 201 p.
- Masalles, R. M. 1980. *Les muntanyes de Prades*. P. 40. In: *Els espais protegits a Catalunya*. Diputació Prov. de Barcelona. Barcelona. 70 p.
- Masalles, R. M. 1981. *Estudis sobre la flora i la dinàmica de la vegetació a la Conca de Barberà*. Resums de tesis doctorals. Universitat de Barcelona. 35 p.
- Masalles, R. M. 1983. *Flora i vegetació de la Conca de Barberà*. Institut d'Estudis Catalans. Barcelona. 233 p.
- Masalles, R. M. (editor) 1988. *Plantes superiors* (Història Natural dels Països Catalans, vol. 6). Autor, també, del capítol «Generalitats» (P. 1-76). Enciclopèdia Catalana. Barcelona. 463 p.
- Masalles, R. M. 1988 (2a ed.). *Delta del Llobregat*. P. 325-332. In: R. Folch (ed.) *Natura, ús o abús? Llibre Blanc de la gestió de la Natura als Països Catalans*. Barcino. Barcelona. 805 p.
- Masalles, R. M. 1988 (2a ed.). *Muntanyes de Prades*. P. 436-438. In: R. Folch (ed.) *Natura, ús o abús? Llibre Blanc de la gestió de la Natura als Països Catalans*. Barcino. Barcelona. 805 p.
- Masalles, R. M. 1988. *El procés de revegetació* (pp. 406-409). In: F. Relea (ed.) *Recomanacions tècniques per a la restauració i condicionament dels espais afectats per activitats extractives*. Generalitat de Catalunya. 422 p.
- Masalles, R. M. 2006. *Biodiversitat vegetal i pressió humana: La riquesa florística dels camps de conreu*. *Actes de les II Jornades sobre el Bosc de Poblet i les Muntanyes de Prades*, 49-58. Barcelona.
- Masalles, R. M. 2006. *Vegetació*. In: *Enciclopèdia de Barcelona*, vol. 4, P. 221-222. ECSA-Ajuntament de Barcelona. 334 p.
- Masalles, R. M. 2009. *Oriol de Bolòs i la fitocenologia*. P. 35-40. In: Oriol de Bolòs i Capdevila. *Sessió en memòria*. Institut d'Estudis Catalans i Reial Acadèmia de Ciències i Arts de Barcelona. 64 p.
- Masalles, R. M. 2010. *La niella*. P. 151. In: *Flora i Fauna, Suplement de la Història Natural dels Països Catalans*. Enciclopèdia Catalana. Barcelona. 454 p.

- Masalles, R. M. 2013. *El cacau, un regal dels Déus*. P. 129-140. In: Ciència i xocolata. Publicacions i Edicions de la Universitat de Barcelona. 144 p.
- Masalles, R. M. 2013. *Els ecosistemes agrícoles*. P. 218-219. In: D. Bueno (ed.), *Ecosistemes dels Països Catalans*. Enciclopèdia Catalana. Barcelona. 320 p.
- Masalles, R. M. 2013. *Els ecosistemes terrestres*. P. 158-159. In: D. Bueno (ed.), *Ecosistemes dels Països Catalans*. Enciclopèdia Catalana. Barcelona. 320 p.
- Masalles, R. M. 2013. *Els secans i els regadius*. P. 220-221. In: D. Bueno (ed.), *Ecosistemes dels Països Catalans*. Enciclopèdia Catalana. Barcelona. 320 p.
- Masalles, R. M., Ferrer, X., Girbal, J., Jordà, C., Julià, R., Esteban, P., Montori, A., Lucena, J. R., Marquès, M. A., Menéndez, M., Pino, J., Soriano, I. & Valverde Martínez, A. 2018. *Història de l'activitat naturalista*. P. 691-715. In: J. Germain & J. Pino (ed.). *Els sistemes naturals del delta del Llobregat*. Treballs de la Institució Catalana d'Història Natural. 19. Barcelona. 720 p.
- Masalles, R. M., Mestres, J. M. & Pujadas, J. 1987. *El paisatge vegetal de la Conca de Barberà*. Museu comarcal de la Conca de Barberà. Montblanc. 43 p.
- Masalles, R. M., Pino, J. & Sans, F. X. 1997. *The role of population dynamics on the non-chemical weed control*. P. 107-112. In: Isart, J. & J. J. Llerena (eds.). *Resource use in Organic Farming*. European Network for Scientific Research Coordination in Organic Farming. Ancona. p.
- Mestres, J. M. & Masalles, R. M. 1989. *El paisatge vegetal (amb un mapa del paisatge vegetal de les Muntanyes de Prades a escala aproximada 1:90.000)*. P. 45-74. In: Casassas, Ll. (ed.) *La natura i l'home a les Muntanyes de Prades*. Centre d'Estudis de la Conca de Barberà. Montblanc. 116 p.
- Mestres, J.M. & Masalles, R. M. 1989. *Un Parc Natural a les Muntanyes de Prades*. P. 111-116. In: Casassas Ll. (ed.). *La Natura i l'home a les Muntanyes de Prades*. Centre d'Estudis de la Conca de Barberà. Montblanc. 116 p.
- Pino, J., Sans, F. X. & Masalles, R. M. 1997. *Rumex obtusifolius L. en cultivos de alfalfa*. P. 103-117. In: F.X. Sans & C. Fernández-Quintanilla (eds.). *Biología de las malas hierbas de España*. Phytoma-España. València. 117 p.
- Pino, J., Sans, F. X. & Masalles, R. M. 1999. Efecto de la duración de los cultivos sobre la dinámica de poblaciones de *Rumex obtusifolius* en una rotación alfalfa-cereal de invierno. *Actas Congreso 1999 Sociedad Española de Malherbología*, 127-131. Logroño.
- Rivas-Martínez, S., Penas, A., Asensi, A., Costa, M., Llorens, L., Pérez, P. L., Loidi, J., Penas, A., Díaz, T. E., Izco, J., Ladero, J., Fernández, F., Masalles, R. M., Sánchez D. 2005. *Atlas y manual de los hábitat de España*. Ministerio de Medio Ambiente. Madrid. 492 p.
- Sans, F. X. & Masalles, R. M. 1997. *Diploaxis erucoides (L.) DC en frutales de secano*. P. 37-47. In: F. X. Sans & C. Fernández-Quintanilla (eds.). *Biología de las malas hierbas de España*. Phytoma-España. València. 117 p.
- Sans, F. X. & Masalles, R. M. 2000. Primeras etapas de la sucesión secundaria en la comarca de les Garrigues (Cataluña interior). *Actas del Congreso de Botánica en homenaje a Francisco Loscos*, 811-822. Teruel.
- Vigo, J. & Masalles, R. M. 1996. *Mapa de vegetació de la vall de Ribes, a escala 1:50.000*. Institut Cartogràfic de Catalunya. Barcelona.
- Vigo, J., Soriano, I., Carreras, J., Aymerich, P., Carrillo, E., Font, X., Masalles, R. M. & Ninot, J. M. 2003. *Flora del Parc Natural del Cadí-Moixeró i de les serres veïnes*. Monografies del Museu de Ciències Naturals, 1. Barcelona. 407 p.

Articles

- Balada, R., Folch, R., Masalles, R. M. & Velasco, E. 1977. Catàleg florístic del Delta de l'Ebre. Primera aproximació. *Treballs de la Institució Catalana d'Història*, 8: 69-101.
- Blanco-Moreno, J. M., Chamorro, L., Masalles, R. M., Recasens, J. & Sans, F.X. 2004. Spatial distribution of *Lolium rigidum* seedlings following seed dispersal by combine harvesters. *Weed Research*, 44: 375-387.
- Blanché, C., Pyke, S. & Masalles, R. M. 2018. *Convolvulus farinosus* (Convolvulaceae), naturalitzat a Barcelona. *Bulletí de la Institució Catalana d'Història Natural*, 82: 53-55.
- Bolòs, O & Masalles, R. M. 1981. *Artemisia annua* L. a Catalunya. *Bulletí de la Institució Catalana d'Història Natural*, 46: 155.
- Bolòs, O, Carreras, J., Carrillo, E., Font, X., Masalles, R. M., Ninot, J. M., Soriano, I. & Vigo, J. 1990. El Mapa de Vegetació de Catalunya a escala 1:50.000. *Monografies de l'EQUIP*, 3: 183-188.
- Bolòs, O, Masalles, R. M. & Vigo, J. 1988. Notes sobre monocotiledònies. *Collectanea Botanica*, 17 (1): 95-96.
- Bolòs, O., Masalles, R. M., Ninot, J. M. & Vigo, J. 1996. A survey on the vegetation of Cephalonia (Ionian Islands). *Phytocoenologia*, 26: 81-123.
- Camarasa, J. M., Cardona, A., Masalles, R. M. & Terradas, J., Velasco, E. & Vigo, L. 1976. Impressions sobre la vegetació de l'Illa de Cabrera: II. Del Port de Cabrera a la punta de l'Imperial i al niu de s'Àguila. *Treballs de la Institució Catalana d'Història Natural*, 7: 113-117.
- Camarasa, J. M., Folch, R. & Masalles, R. M. 1977. Patrimonio natural y crecimiento urbano en la comarca de Barcelona. *Opuscula sparsa*, 14: 1-55.
- Camarasa, J. M., Folch, R., Masalles, R. M. & Velasco, E. 1977. El paisatge vegetal del Delta de l'Ebre (amb un mapa del paisatge vegetal a escala 1:40.000). *Treballs de la Institució Catalana d'Història*, 8: 47-67.
- Carreras, J., Carrillo, E., Font, X., Masalles, R. M., Ninot, J. M., Soriano, I. & Vigo, J. 1997. La vegetació de les serres prepirinenques compreses entre els rius Segre i Llobregat. 3 - Comunitats ruderals i arvenses. *Acta Botanica Barcinonensia*, 44: 175-202.
- Carreras, J., Carrillo, E., Font, X., Masalles, R. M., Ninot, J. M., Soriano, I. & Vigo, J. 1998. Les comunitats segetals de la Cerdanya. Consideracions generals sobre la vegetació medioeuropea de la classe Secalietea a Catalunya. *Acta Botanica Barcinonensia*, 45 (Homenatge a O. Bolòs): 391-404.
- Carreras, J., Carrillo, E., Masalles, R. M., Ninot, J. M. & Vigo, J. 1993. El poblament vegetal de les valls de Barravès i Castanesa, I. Flora i vegetació. *Acta Botanica Barcinonensia*, 42: 5-392.
- Carreras, J., Carrillo, E., Masalles, R. M., Ninot, J. M. & Vigo, J. 1993. El poblament vegetal de les valls de Barravès i Castanesa, II. Mapa de vegetació. *Acta Botanica Barcinonensia*, 43: 5-32 (amb un mapa).
- Carreras, J., Carrillo, E., Masalles, R. M., Ninot, J. M., Soriano, I. & Vigo, J. 1996. Delimitation of the supra-forest zone in the Catalan Pyrenees. *Bulletin de la Société linnéenne de Provence*, 47: 27-36.
- Casasayas, T. & Masalles, R. M. 1981. Notes sobre flora al·lòctona. *Bulletí de la Institució Catalana d'Història Natural*, 46: 111-115.
- Casasayas, T. & Masalles, R. M. 1994. La vegetació arvensa de la plana al·luvial empordanesa. *Treballs de la Institució Catalana d'Història Natural*, 13: 229-247.
- Chamorro, L., Caballero, B., Blanco-Moreno, J. M., Caño, L., García-Serrano, H., Masalles, R. M. & Sans, F. X. 2006. Ecología y distribución de *Senecio pterophorus* (Compositae) en la península Ibérica. *nales del Jardín Botánico de Madrid*, 63: 55-62.
- Chamorro, L., Masalles, R. M. & Sans, F.X. 2016. Arable weed decline in northeast Spain: Does organic farming recover functional biodiversity? *Agriculture, Ecosystems & Environment*, 223: 1-9.

IN MEMORIAM

- Farràs, A. & Masalles, R. M. 1984. Centaurea seridis a les dunes litorals de l'Alt Empordà. In: Notes breus sobre la flora dels Països Catalans. *Butlletí de la Institució Catalana d'Història Natural*, 51: 176.
- Farràs, A., Masalles, R. M., Velasco, E. & Vigo, J. 1981. Sobre la flora i la vegetació de la Serra de Cadí. *Butlletí de la Institució Catalana d'Història Natural*, 46: 131-145.
- Masalles, R. M. & Mestres, J. M. 1990. Addicions i esmenes a la flora de la Conca de Barberà. *Folia Botanica Miscellanea*, 7: 59-65.
- Masalles, R. M. & Pujadas, J. 1977. Notes florístiques. *Butlletí de la Institució Catalana d'Història Natural*, 41: 5-16.
- Masalles, R. M. & Sans, F. X. 1988. La végétation des vergers de la plaine du Segre (Catalogne): Aperçu phytosociologique. *Annales ANPP*, 3 (2): 411-417.
- Masalles, R. M. 1975. Els problemes del medi natural (X): L'impacte urbà i industrial sobre la Natura. *Muntanya*, 681: 467-471.
- Masalles, R. M. 1978. La conservació de la Natura a la Conca de Barberà. *Aplec de Treballs del C.E.C.B.*, 1: 191-197.
- Masalles, R. M. 1979. Dades per a la flora de la Conca de Barberà. *Folia Botanica Miscellanea*, 1: 25-30.
- Masalles, R. M. 1980. Aportació al coneixement dels noms vulgars de les plantes a la Conca de Barberà. *Aplec de Treballs del C.E.C.B.*, 2: 135-143.
- Masalles, R. M. 1981. Notícia del paisatge vegetal de la Conca de Barberà. *Miscellanea Sarralena*: 35-37. Sarral.
- Masalles, R. M. 1984. Una localitat catalana de *Solanum elaeagnifolium*. In: Notes breus sobre la flora dels Països Catalans. *Butlletí de la Institució Catalana d'Història Natural*, 51: 179.
- Masalles, R. M. 1985. La cartografia botànica a Catalunya. *Butlletí de la Institució Catalana d'Història Natural*, 50: 249-254.
- Masalles, R. M. 1988. Consideracions sobre l'estudi i classificació de les comunitats arvenses. *Acta Botanica Barcinonensia*, 37: 281-289.
- Masalles, R. M. 1989. Especies vegetales en vías de extinción: la muerte silenciosa. *Suplemento Ciencia y Tecnología de La Vanguardia*, 1: 11.
- Masalles, R. M. 1991. Vegetal landscape of the mountains of Tarraçona. *Catalonia*, 26: 34-36.
- Masalles, R. M. 2007. En memòria d'Oriol de Bolòs. *Notícies de la Institució Catalana d'Història Natural*, 71: 1-2
- Masalles, R. M. 2008. La flora i la vegetació arvenses de Catalunya al llarg del segle XX. *Memòries de la Reial Acadèmia de Ciències i Arts de Barcelona*, LXIV (2): 25-69.
- Masalles, R. M. 2012. Les olors de les plantes. *L'Atzavara*, 21: 19-28.
- Masalles, R. M. 2014. Sobre flora exòtica i plantes invasores. *Revista del Col·legi de Biòlegs de Catalunya*, 22: 8-11.
- Masalles, R. M., Sans, F. X. & Pino, J. 1996. Flora alóctona de origen americano en los cultivos de Cataluña. *Anales del Jardín Botánico de Madrid*, 54: 436-442.
- Masalles, R. M., Sans, F. X. & Pino, J. 1998. Característiques demogràfiques de dues espècies arvenses pròpies de tipus de cultiu diferents. *Acta Botanica Barcinonensia*, 45 (Homenatge a O. Bolòs): 345-362.
- Masalles, R. M., Sans, F. X., Pino, J. & Chamorro, L. 1996. Aportacions al coneixement de la flora sinantròpica catalana. *Folia Botanica Miscellanea*, 10: 77-84.
- Masalles, R. M., Sebastià, M. T., Soriano, I. & Vigo, J. 1986. Dades per a la flora dels Prepirineus catalans. *Folia Botanica Miscellanea*, 5: 117-127.
- Ninot, J. M., Carrillo, E., Font, X., Carreras, J., Ferré, A., Masalles, R. M., Soriano, I. & Vigo, J. 2007. Altitude zonation in the Pyrenees. A geobotanic interpretation. *Phytocoenologia*, 37: 371-398.
- Ninot, J. M., Font, X., Masalles, R. M. & Vigo, J. 2012. Syntaxonomic conspectus of the vegetation of Catalonia and Andorra II: Ruderal communities. *Acta Botanica Barcinonensia*, 53: 113-189.
- Pino, J., Haggard, R. J., Sans, F. X., Masalles, R. M. & Sackville-Hamilton, R. N. 1995. Clonal growth and fragment regeneration of *Rumex obtusifolius* L. *Weed Research*, 35: 141-148.
- Pino, J., Sans, F. X. & Masalles, R. M. 1997. Effects of intrinsic and environmental factors on seedling survival of *Rumex obtusifolius* in Mediterranean alfalfa crops. *Canadian Journal of Botany*, 75: 939-945.
- Pino, J., Sans, F. X. & Masalles, R. M. 1997. Regenerative strategy of *Rumex obtusifolius* L. in Mediterranean forage crops: The role of seed bank and annual seed production. *Lagascalia*, 19: 563-570.
- Pino, J., Sans, F. X. & Masalles, R. M. 1998. Population dynamics of *Rumex obtusifolius* under contrasting lucerne cropping systems. *Weed Research*, 38: 25-33.
- Pino, J., Sans, F. X. & Masalles, R. M. 2002. Size-dependent reproductive pattern and short-term reproductive cost in *Rumex obtusifolius* L. *Acta Oecologica*, 23: 321-328.
- Rivas-Martínez, S., Asensi, A., Costa, M., Fernández-González, F., Llorens, L.L., Masalles, R. M., Molero Mesa, J., Penas, Á. & Pérez de Paz, P. L. 1994. El proyecto de cartografía e inventariación de los tipos de hábitats de la Directiva 92/43/CEE en España. *Colloques Phytosociologiques*, 22: 611-661.
- Sans, F. X. & Masalles, R. M. 1988. Els secans abandonats amb *Taeniathero-Aegilopion geniculatae* a les comarques lleidatanes meridionals. *Acta Botanica Barcinonensia*, 37: 345-353.
- Sans, F. X. & Masalles, R. M. 1988. Fenología de las primeras etapas de la sucesión secundaria tras el abandono de los cultivos en la comarca de les Garrigues (Cataluña interior). *Lazaroa*, 10: 169-179.
- Sans, F. X. & Masalles, R. M. 1990. Efecto del laboreo sobre la dinámica de *Amaranthus blitoides* S. Watson en un cultivo de almendros de secano. *Phytoma*, 23: 50-54.
- Sans, F. X. & Masalles, R. M. 1992. Incidence of tillage on an olive grove weed community. *Folia Botanica Miscellanea*, 8: 215-229.
- Sans, F. X. & Masalles, R. M. 1992. Phenotypic plasticity in *Diplo-taxis eruroides* (L.) DC. *Annales ANPP* 1992: 103-115.
- Sans, F. X. & Masalles, R. M. 1994. Life-history variation in the annual arable weed *Diplo-taxis eruroides* (Cruciferae). *Canadian Journal of Botany*, 72: 10-19.
- Sans, F. X. & Masalles, R. M. 1995. Phenological patterns in an arable land weed community related to disturbance. *Weed Research*, 35: 321-332.
- Sans, F. X. & Masalles, R. M. 1997. Demography of the arable weed *Diplo-taxis eruroides* in central Catalonia, Spain. *Canadian Journal of Botany*, 75: 86-95.
- Sans, F. X., Pino, J. & Masalles, R. M. 1997. La biología de poblaciones en malherbología. *Phytoma*, 94: 22-27.
- Torrella, F., Masalles, R. M. & Camarasa, J. M. 1974. Dues localitats catalanes de *Cenchrus incertus* M.A. Curtis, gramínia nova per a la Península Ibèrica. *Butlletí de la Institució Catalana d'Història Natural*, 38: 37-41.
- Torres, E., Martín, M. P., Paltrinieri, S., Vila, A., Masalles, R. M. & Bertaccini, A. 2004. Spreading of ESFY phytoplasmas in stone fruit in Catalonia (Spain). *Journal of Phytopathology*, 152: 432-437.
- Vigo, J. & Masalles, R. M. 1983. Mapa forestal de la Vall de Ribes (a escala aproximada 1:100.000). In: Vigo, J. El poblament vegetal de la Vall de Ribes, I. Generalitats. Catàleg florístic. *Acta Botanica Barcinonensia*, 35. 1 full.
- Vigo, J., Masalles, R. M. & Font, X. 1989. *Els Bancs de Dades de la flora dels Països Catalans*. *Acta Botanica Barcinonensia*, 39: 5-40.
- Vigo, J., Masalles, R. M. & Ninot, J. M. 2007. A propòsit de les plantes naturalitzades. *L'Atzavara*, 15: 73-82.
- Vigo, J., Masalles, R. M. & Ninot, J. M. 2007. El catàleg florístic dels Països Catalans. Addicions i modificacions introduïdes en la tercera edició de la Flora Manual dels Països Catalans. *Butlletí de la Institució Catalana d'Història Natural*, 73: 35-43.